

A Faipari Tudományos Egyesület 60 éves történetéből

Dr. Tóth Sándor

A Faipari Tudományos Egyesület, ismertebb néven a FATE, az 1950. évi megalakulása óta a több minisztérium irányítása alá tartozó faiparos szakmák összefogója, vitafóruma, szakmai műhelye. 1951 óta adja ki a „Faipar” c. szakfolyóiratot. A FATE számos területen segítette a szakma fejlődését, az ott dolgozók továbbképzését, biztonságát, kezdeményezte a faipari felsőoktatás megindítását, faipari szakkiallítások megrendezését, alapítója volt a Faipari Tudományos Alapítványnak és az erdészeti és faipari dolgozók önkéntes nyug-díjpenztárának.

Bevezetés

A Faipari Tudományos Egyesület, ismertebb nevén a FATE az 1950. évi megalakulása óta tagóságának, választott tisztségviselőinek munkájával a gazdasági, politikai változások közepette különböző módon tudta megvalósítani az alapvető célt, a szakma műszaki színvonalának emelését, a műszaki értelmiség továbbképzését, a faipar különböző területein dolgozó szakemberek összefogását.

A FATE első működési helye a Budapest V. kerületi Reáltanoda utca 13-15. volt 1951 és 1959 között (ma Matematikai Kutató Intézet). Ezt követte az egykori Tözsdepalota (volt TV székház) épülete az V. kerületi Szabadság tér 17. alatt a III. emeleten 1959-től 1973-ig. Ezután a VI. kerület Deák téri, egykori Anker-palotában működött 1973 és 1991 között egyesületünk, végül a MTESZ székház (a volt Könnyűipari Minisztérium) VI. emelete lett az állandósult hely a II. kerületi Fő utca 68. alatt.

Melyek is voltak a jelentősebb korszakok, események, lépések egyesületünk életében, amelyek kihatottak a faiparra, az ott dolgozók életére? A választ keresve elevenítsük fel a FATE történetének egyes korszakait, majd tekintsük át röviden a szakma és a tagság számára is a legfontosabb és megvalósult kezdeményezéseket, eredményeket!

Az első, államilag támogatott korszak

Az 1950. évi megalakulása óta a Faipari Tudományos Egyesület, mint az akkori társadalmi felépítmény része, az államosított faipar fejlesztését volt hivatva szolgálni. Az ipar irányításában gyako-

1. ábra Az első székház: Reáltanoda u. 13-15

2. ábra A Szabadság téri épület

3. ábra Az Anker palota a Deák téren

4. ábra A Fő utcai épület

riak voltak a változások: először az államosítások, az összevonások, majd a fejlesztések korszaka következett. Volt időszak, amikor a szétagolt faipar hét minisztérium felügyelete alá tartozott. Ekkortól kezdve a faipari dolgozók számára egyesületünk volt az egyedüli összekötő kapocs, a színvonalas szakmai fórum. Választott vezetői állami és szakszervezeti tisztségviselők, majd a vállalati, szövetkezeti vezetők lettek, akik társadalmi munkában látták el feladataikat. Jelentős támogatást kapott a FATE a jogi tagoktól; vállalatoktól, intézményektől is.

Az első 40 év alatt nagyszámú rendezvény, országos ankét, konferencia, közgyűlés zajlott, számos felmérés, javaslat, kiadvány készítésére került sor. Szakvélemények születtek itt az iparági fejlesztésekre vonatkozóan is. Így ment ez az 1980-as évek végéig, amikor már érződött a politikai és gazdasági rendszerváltás szele. Hozzávetőleg eddig tartott a nagyrendezvények korszaka egyesületünk életében.

A szakmai feladatok koordinálására a faipar ágazati besorolásának megfelelő szakosztályok működtek:

- Bútoripari Szakosztály (1950–1994)
- Fűrész- lemezipari Szakosztály (1950–1994)
- Épületasztalos-ipari Szakosztály (1951–1991)
- Szövetkezeti Szakosztály (1950–1994)
- Vegyesfaipari Szakosztály (1950–1990)

Budapesten állandó bizottságok működtek a faipart és az egyesület tagságát érintő átfogó szakmai feladatok megoldására, a Faipar szaklap szerkesztésére, valamint a nyug-díjasokkal való egyesületi kapcsolat fenntartására:

- A Faipar szerkesztő bizottsága (1950 – folyamatosan)
- Oktatási bizottság (1950 – folyamatosan)
- Műszaki-tudományos bizottság (1950 – 1981)
- Műszaki és környezetvédelmi bizottság (1981 – 1991)
- Ipargazdasági bizottság (1964 – 1989)
- Fiatal mérnökök-technikusok klubja, majd Fiatal műszakiak klubja (1964 – 1980)

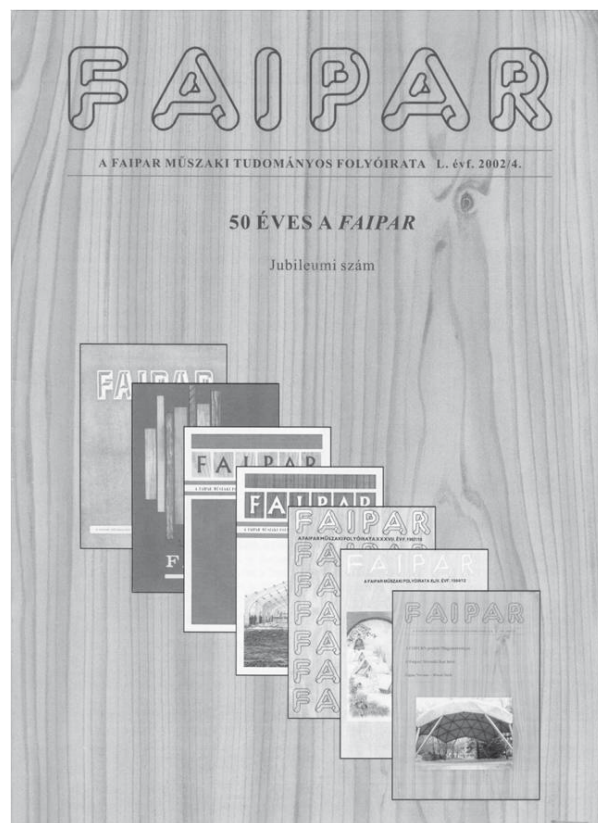
- Szeniorok klubja (1982–folyamatosan)
- Ifjúsági tagozat (2002–folyamatosan)

Az egyesületi élet a területi szervezetekben, megyei, helyi és üzemi csoportokban teljesedett ki. Az 1950-es években a tagságban a budapestiek és vidékiek aránya 2/3–1/3 volt, ami az 1970-es évek elejére 1/3–2/3 arányra változott. A vidéki szervezetek, csoportok száma ezen időszakban 20–24 volt.

A „Faipar” folyóirat

A Faipari Tudományos Egyesület, mint szakmai fórum működéséhez, publicitásához nagymértékben járult hozzá az 1951. évtől kiadott szakfolyóirat, a Faipar, amely – szerencsére – a mai napig megjelenik és legjobb hírforrása, krónikása volt a szakmában lezajlott változásoknak, eseményeknek, egyesületünk életének, és nemcsak a FATE rendezvényeknek. Volt olyan időszak, amikor 2300–2500 példányszámban, havonta jelent meg, majd évente négyszer.

A szaklapról bővebben annak 2002. évi 4. számában olvashatunk. Szerkesztését a Nyugat-magyarországi Egyetem Faipari Mérnöki Kara vette át Sopronban. Örvendetes, hogy – a kor igényeinek megfelelően – az egyes lapszámok azóta teljes terjedelmükben olvashatók az interneten is, az egyetem Faipari Mérnöki Karának honlapján.

5. ábra A FAIPAR 2002. évi 4. számának címlapja

A második, önfenntartó korszak

Az 1980-as évek végén, a tagság és a vezetőség egyaránt érzékelte, kimondta a változtatás szükségét. Fokozatosan megszűnt az automatikus állami támogatás és csökkent a jogi tagvállalatok száma. Rohamosan fogyott a tagság, a bevételek drasztikus csökkenése mellett kellett egyesületünk fennmaradását, átmentését megoldani.

Az első, komolyabb lépést az Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaságok, mint jogi tagok szerepének erősítése, az ottani tagság további toborzása jelentette a FATE életében. A következő kezdeményezés a vállalkozók bevonása volt az egyesület vezetésébe, a FATE a vállalkozások bővítésének irányába lépett. Az országos rendezvények, tanfolyamok fizetössé váltak; ezek között sokáig a kárpitós tanfolyamok, manapság viszont a faanyagvédelmi konferenciák rendszerességét sikerült megőrizni. Az 1994. évi választásokat követő korszakban a FATE munkájának szervezését a megváltozott körülmények közepette, változatlanul társadalmi munkában végzik az egyetemi oktatók, a vállalkozók és a nyug-díjasok. Egyesületünk fenntartásában, működésének finanszírozásában a csökkenő tagvállalati támogatásokon túl különböző pályázatok elnyerése nyújt segítséget.

Budapest súlyának csökkentése és a fővárosi vállalatok megszűnése miatt is, a tevékenység egy része – többek között a „Faipar” szaklap szerkesztése – Budapestről Sopronba került át.

A korábbi korszakok tisztségviselőit Lele Dezsőnek az egyesület fennállásának 50 éves jubileuma alkalmából megjelent kiadványa tartalmazza (2000). Az 1. táblázatban közöljük az elmúlt 20 év tisztségviselőinek névsorát (A táblázatban szereplő személyeken kívül Bíró Lászlóné 2000–2006-ig ügyvezető titkári teendőket is ellátott.)

1. táblázat A fő tisztségviselők 2000 után

Elnök		A Faipar főszerkesztő		Régió elnökök 2007-től
2000–2002	Horváth Tibor	2000–2001	Bíró Lászlóné	Észak-Magyarország: Persze László
2002–2006	Dr. Winkler András	2001–2008	Dr. Winkler András	Észak-Alföld: Dr. Szabadhegyi Győző
2006–	Horváth Tibor	2008–	Dr. Bejő László	Dél-Alföld: Tóth Kázmér
				Közép-Magyarország: Dr. Tóth Sándor
Ellenőrző Bizottság vezető		Szenior Klub vezető		Közép-Dunántúl: Szegedi Péter
2000–2002	Herpay Zsuzsanna	2000–2007	Saly Imre	Nyugat-Dunántúl: Dr. Csupor Károly
2002–2006	Saly Imre	2007–	Dr. Tóth Sándor és	Dél-Dunántúl: Vigné Baltigh Ágnes
2007–	Kemenes Károly		Ádámfy Tamásné	

Fontosabb megvalósult kezdeményezések, kiadványok

A Faipari Tudományos Egyesület megvalósult javaslati közül is kiemelkedik a faipari mérnök-képzés kezdeményezése. Ennek eredményeképpen 1950-ben esti könnyűipari, és egyben faipari tagozat indult a Budapesti Műszaki Egyetemen, amelynek három évfolyamán 40 faipari gépészmérnök végzett akkor, amikor az egész faiparban mindössze 14-15 felsőfokú végzettségű szakember dolgozott.

Az 1957-58-as tanévtől megindult a nappali faipari mérnök-képzés Sopronban az Erdőmérnöki Főiskolán, amelynek elindításában elvülhetetlen érdemeket szerzett a FATE Oktatási bizottsága, Szabó Dénes vezetésével, aki 1962-ben a Faipari Mérnöki Kar első dékánja lett Sopronban. Egyesületünk közreműködött az 1971-ben induló faipari üzemmérnök-képzés beindításában, valamint dr. Takáts Péternek, az Oktatási bizottság későbbi vezetőjének kezdeményezésére az egyetem Faipari Mérnöki Kara bázisiskolai hálózatának kialakításában.

A különböző tanfolyamok közül kiemelendő a kárpitós továbbképző tanfolyamok sorozata, amelyekre abban az időben került sor, amikor a kárpitós szakmának még középfokú képzése sem volt. Az e tanfolyamok anyagára épülő, Lesti Sándor és Kiss Sándor által szerkesztett témakiadványok mellett népszerűek voltak a FATE Műszaki és környezetvédelmi bizottsága (dr. Petri László) gondozásában kiadott, az aktuális műszaki kérdésekkel foglalkozó ún. „Sárga füzetek” az 1980-as években.

Még a bérek bruttósitása előtt, 1987-ben átfogó felmérés készült a faipari műszaki értelmiség helyzetéről. Ennek egyik legfontosabb megállapítása volt az, hogy a faiparban dolgozó műszakiakra jellemző a szakmaszeretet, a munkahelyhez való kötődés, hűség. Jelentős mennyiségű tárgyi, írott és

fotóanyagot gyűjtött össze a Bútoripari Szakosztály Ézsiás Pálné rendszerezésével 1983-ig, egy asztalos- és kárpitosipari szakgyűjtemény céljára, ami ma a soproni Erdészeti Múzeum állományát gyarapítja.

Egyesületünk dr. Molnár Sándor elnök kezdeményezésére és címlistájának alapján szervezte meg 1991-től Sopronban az első Ligno-Novum Szakkiállítást, amely az Alpok-Adria régió egyik legrangosabb faipari rendezvényévé vált és csatlakozott hozzá a Wood-Tech erdészeti szakkiállítás is. A Soproni Egyetem Öreg Fás Diákok Baráti Körének megalakítása is egyesületünk tagjainak nevéhez fűződik ebben az évben. 1992-ben dr. Molnár Sándor elnök javaslatára alapította meg az egyesület a Faipari Tudományos Alapítványt az egyetem Faipari Mérnöki Kara tevékenységének támogatására.

Az Erdészeti és Faipari Dolgozók Önkéntes Nyugdíjpénztára egyesületünk (Horváth Tibor elnökhelyettes) kezdeményezésére alakult meg 1994-ben. A szakmai alapon szerveződött nyugdíjpénztár a befektetések hozama alapján a legjobbak közé tartozott.

Egy 1998-ban született kezdeményezés nyomán készült el az egyesület 50 éves történetét feldolgozó összeállítás Lele Dezső gondozásában, majd a hazai

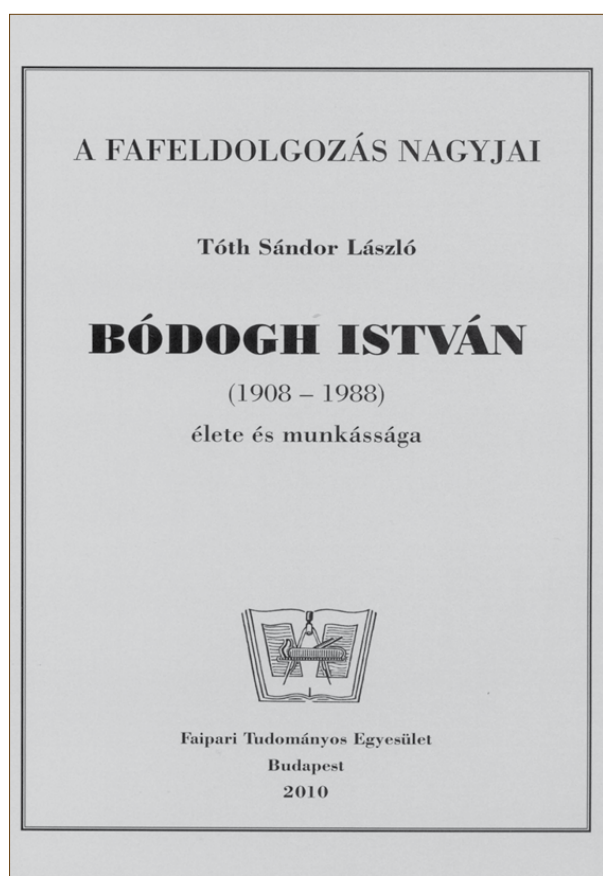
fafeldolgozás 1945 előtti és utáni történetéről láttak napvilágot Tóth Sándor könyvei. Egyesületünk fennállásának 50. évfordulójára (és azt megelőzően) indította el „A fafeldolgozás nagyjai” sorozatot, dr. Tóth Sándor kezdeményezésére és szerkesztésében, amelyből eddig két füzet jelent meg.

Folyamatosan jelentős volt a szerepe az Oktatási bizottságnak, amelynek tevékenységéről külön publikáció készül. A tagság csökkenésének megállításához, sőt növekedéséhez nagymértékben járult hozzá a Sopronban, az egyetemen megalakult Ifjúsági Tagozat, amely a Szakmatörténeti szakcsoporttal együtt új színfoltot jelent egyesületünk életében.

Kitüntetések

A FATE szerteágazó szakmai tevékenysége mellett fontos feladatának érezte a magyarországi faiparért, faanyagtudományért áldozatkészen munkálkodó, ezen a területen maradandót alkotó szakemberek méltó elismerését. Lele Dezső 2000-ben megjelent jubileumi kiadványa beszámol az addig odaítélt kitüntetésekről és-díjakról. A 2000 - 2009-es időszakdíjazottainak névsorát a 2. táblázat tartalmazza.

Az egyesület által alapított kitüntetések közül az első volt a „Faipar fejlesztéséért” emlékérem 1964-ben, amelyet 1991-ig évente három, majd kettő, ill. 2001-től általában egy fő kapott meg. Olyan szakembereknek ítéltek ezeket oda, akiket mind az egyesületi életben, mind pedig a szakmai munkában végzett tevékenységük alapján a FATE vezetése erre érdemesnek tartott. Említésre érdemes, hogy az emlékérmeket elsőként Bódogh István, dr. Fáy Mihály és Litomerzky József kapta meg.

6. ábra Emlékfüzet: Bódogh István az állami bútoripar és rekonstrukciójának szervezőjének élete és munkássága

7. ábra A „Faipar fejlesztéséért” emlékérem (1993)

2. táblázat A kitüntetettek névsora 2000-től

Fáy Mihály-életműdíj		Lugosi Armand-díj		Szabó Dénes-díj	
2000	Dr. Balogh Gábor	2000	Matlák Zoltán	2000	Mátrai Ferencné
	Kormos Ernő	2001	Dr. Molnár Sándor	2001	Dr. Szabadhegyi Győző
2001	Dr. Alpár Tibor	2002	Dr. Dalocsa Gábor	2002	Dr. Borsi Lőrincz
2002	Lele Dezső	2003	Dr. Szabó Miklós	2003	Dr. Takáts Péter
2003	Saly Imre	2004	Dr. Wittmann Gyula		Balogh Gábor (Poszt.)
2004	Szántó Dezső	2005	Dr. Hargitai László	2004	Friedrich János
2005	Honfi Ferenc	2006	Dr. Winkler András	2005	Dr. Farkas László
2006	Bakonyi Gábor	2007	Dr. Boronkai László	2006	Dr. Hegedűs János
2007	Dr. Németh József	2008	Dr. Takáts Péter	2007	Dr. Csupor Károly
2008	Dr. Tóth Sándor	2009	Dr. Bejő László	2008	Králik Tibor
2009	Dessewffy Imre			2009	Dr. Szalai József

A Faipar fejlesztéséért		FATE Örökös tagok	
2000	Dr. Fábán Tibor	2000	Gulyás Kiss Ernőné
	Györe Ildikó		Gönczöl Imre
2001	Gyulai Lászlóné		Matuszek Ferenc
2002	Hegyi János	2001	Balogh György
2003	Horváth Tibor		Frank László
2004	Fekete Lajos		Dr. Petri László
2005	Pauer Anna	2002	Zsíros István
	Czibula László	2003	Matlák Zoltán
2006	Dr. Winkler András	2004	Dr. Pluzsik András
2007	Szegedi Péter	2005	Kovács Imre
2008	Vigné Baltigh Ágnes	2006	Dr. Kiss Lajos
2009	Persze László	2007	Dr. Szabadhegyi Győző
		2008	Dr. Winkler András
		2009	Dr. Alpár Tibor

A sokak által legszebbnek tartott Lugosi Armand--díjat egyesületünk a szakma legterméke-nyebb szakkönyvírója, dr. Lugosi Armand emlékére 1992 óta évente rendszerint egy főnek adja ki, ki-emelkedő szakmai publikációs tevékenységért.

A Szabó Dénes--díjat, (illetve 2000 előtt annak elődjét, az év oktatója címet) egyesületünk 1998 óta a kiemelkedő szakmai oktatói tevékenységért adja, éven-te rendszerint egy főnek. A Fáy Mihály-életmű-díjat a FATE vezetősége annak a személynek adja dr. Fáy Mihály emlékére 2000 óta, aki a társadalmi és szakmai munkában egyaránt kiemelkedő életutat jár(t) be.

A Faipari Tudományos Egyesület Örökös tagja cím az aktív tagság tiszteletét fejezi ki, általában a már nyug-díjas, az egyesületi életben aktív tagjának.

Megalapítása óta eddig összesen 40 fő kapott örökös tagságot. A cím viselői mentesek a tag-díjfizetés alól és a „Faipar” szaklapot is térítésmentesen kapják.

Összefoglalás

A Faipari Tudományos Egyesület elmúlt 60 esztendeje bizonyíték arra, hogy egyesületünk ké-pes volt a széttagolt faipar dolgozóit összefogni, működőképességét az egyre nehezedő körülmé-nyek közepette is megőrizni, kezdeményezéseivel a szakmai információk, rendezvények, továbbképzés és az érdekvédelem területén érdemit nyújtani tag-ságának és a faiparos szakmának.

Tisztelet mindazoknak, akik választott tisztség-viselőként magukra vállalták a Faipari Tudományos

8. ábra A „Lugosi Armand-díj” (1997)

Egyesület működtetésének felelősségét, avagy tagjaiként részt vettek munkájában és jelenleg is tevékenykednek.

Ma, az egyesület fennállásának 60. évfordulóján szükséges újradefiniálni az egyesület szerepét, új tartalommal, fiatalos lendülettel megtölteni annak működését. Ennek érdekében Horváth Tibor, a FATE elnöke megállapodást írt alá a Dr. Jereb Lászlóval, a NymE Faipari Mérnöki Karának dékánjával, melynek részleteiről bővebben beszámolunk az ünnepi szám bevezető cikkében. Így esély van rá, hogy ne csak nosztalgiából járjunk a rendezvényekre, és a fiatalok is egyre többen találják meg fórumukat, társaságukat körünkben, és így az egyesületi munka is fennmarad. A valahova tartozás természetes emberi igény, s ebben a Faipari Tudományos Egyesületnek igazán gazdag hagyományai vannak.

Felhasznált források

Lele D.: (2000): Faipari Tudományos Egyesület 1950 - 2000. FATE Budapest.
„Faipar” A faipar műszaki-tudományos folyóirata. FATE Budapest - NyME FMK, Sopron. 1950 - 2009

A tudás jövőnk záloga!

Visszatekintés a FATE Oktatási Bizottságának tevékenységére

Prof. Dr. Takáts Péter, Prof. Dr. Molnár Sándor

A FATE Oktatási Bizottsága (OB) a tudományos egyesületen belül mindenkor az egyik legaktívabb, legmeghatározóbb közösséget képviselte. Mindenkor szívügyének tekintette a szakma érdekében a faipari felsőoktatás területén minél több kiművelt emberfő kibocsátását, ugyanakkor soha nem feledkezett meg a szakmunkásképzés, ill. szakközépiskolai oktatás fontosságáról, jelentőségéről sem.

A megalakulását követően azonnal zászlajára tűzte a faipari mérnökképzés megszervezésének célját. Az első elképzelés szerint a bútoriparban dolgozó gépészmérnökök javaslatára a Budapesti Műszaki Egyetemen indult meg 1951-ben levelező formában a faipari gépészmérnökök képzése.

A Műszaki Egyetem azonban érzelmileg nem kötődött a képzéshez, és az alacsony hallgatói létszám miatt gazdaságilag sem ítélte azt előnyösnek. Így a FATE elnöksége és oktatási bizottsága javasolta, hogy a faipari mérnökök képzése Sopronban kerüljön megszervezésre. A képzési program kidolgozásában soproni oldalról különösen Dr. Pally Nándor professzor tevékenysége emelkedett ki. A FATE részéről Dr. Szabó Dénes gépészmérnök – a FATE egyik alapító tagja – az oktatási bizottság vezetője vált a képzés megszervezésének igazi motorjává. 1963-ban nem véletlenül választották őt a Faipari Mérnöki Kar alapító dékánjává.

Az elmúlt évtizedek során a FATE folyamatosan részt vett nem csak az egyetemi szintű, hanem